

FR. ROJEC:

Vinske gorice.

ladko zveneči sta ti besedi, toda predmet, ki ga označujeta, se mi zdi podoben vabljevemu cvetičnemu grmu, pod katerim se skriva strupeni gad. Kdor se lahkomišljeno in neprevidno približa grmu trgat zale cvete, ga gad lahko piči in umori s strupom. Tudi z vinskih goric, ki se nam tako prijazno svetijo s svojimi pisanimi pobočji v žareči solnčni svetlobi, prihaja z vinom med narod smrtno zlo.

Lep in užiten je trtni sad. Ko pa se sok grozdnih jagod izpremeni v prekisano pijačo, je ta že zastrupljena z alkoholom. Znano je, koliko škode, sramote, bolezni in prezgodnjega umiranja provzroča alkohol med preprostim ljudstvom in med pripadniki boljših stanov povsod po naših vaseh in mestih. Sam naš dobri kralj Aleksander je po nekolikokratnih obiskih divnih slovenskih pokrajin spoznal njegov pogubonosni vpliv na naš narod in izrekel pomembno obsodbo, rekoč: »Slovenija bi bila raj, ako bi ne imela toliko pijancev!«

Slovenska mladina, ki si dovezetna za vsestranski napredek in hočeš z vnemo delati za boljšo bodočnost svojega naroda, dobro si zapomni te blagohotno karajoče besede skrbnega vladarja in jih povsod uvažuj v odstranitev škodljivih in nečastnih razvad med narodom!

Doma sem na Dolenjskem, kjer se začenjajo prve vinske gorice. Ondotna največja vinska gora je Lisec in je oddaljena eno uro hodá od moje rojstne vasi. Na tej gori je imel tudi moj oče svoj vinograd s hramom, a zdaj je last mojega brata. V svojih deških letih sem bil večkrat v vinogradu in videl, kako se trta obdeluje, grozdje prideluje in iz njega napravlja vino. Vsa ta dela sem tudi sam pomagal izvrševati. Najprijetnejše vinogradnikovo opravilo je seveda spravljanje grozdja ali trgategv. Takrat ima vsak delavec na razpolago belega, rumenega in črnega grozdja, kolikor se mu ga poljubi.

V tistih letih je trta na Lisicu dobro rodila in v našem hramu je bilo vina vedno dovolj za domače potrebe, če ni med letom zadela vinograda kaka vremenska nezgoda. Od mojega doma se kaj lepo vidi na goro, ali vesel nisem mogel biti ob pogledu nanjo, ker sem vedno in vedno moral slišati o novih nesrečah in nadlogah, ki so izvirale po opojni pijači z Lisca in z drugih vinskih goric.

Naš sosed je imel veliko posestvo in več otrok, ki smo z njimi živeli v prijateljstvu. Sosed pa se je vdal pijančevanju, se je hudo zadolžil in sodišče mu je prodalo posestvo s hišo vred. Ubogi otroci so morali oditi po svetu za delom in zaslužkom.

Pozneje sem bival čez dvajset let v gorenjskem mestu. Poznal sem tam vse ljudi daleč okrog in vedel za vsakega, s kakim poslom se peča in kako živi. Tam jih je bilo mnogo obojega spola, ki so v obilici uživali alkoholne pijače in vsi so še mladi kmalu pomrli. Zaradi pijančevanja so popolnoma izmrle v nekaj letih kar cele družine.

V sorodstvu smo imeli dijaka, ki je bil jako nadarjen. Kazal je veliko veselje in odlične zmožnosti za razne umetnosti. Opravičeno smo se nadejali, da postane velik in slaven mož v čast in ponos vsega našega naroda. Ta nada bi se nam bila tudi izpolnila, ako bi ne bilo na svetu nesrečnega alkohola.

Po dovršenih šolah je usoda zanesla našega mladega sorodnika kot uradnika v vinogradno pokrajino na Dolenjskem. Tamkajšnji novi znanci in prijatelji so ga zvalili v gostilnico v pivsko družbo, ki se ji je kmalu vdal s telesom in z dušo ter veselo in lahkomišljeno popival z njo. Slabe posledice niso izostale. Začel je propadati duševno in telesno. Domišljija ga je polagoma zapuščala in v nekaj letih že ni mogel misliti skoro na ničesar drugega kakor na gostilnico in na neslane nerodnosti, ki se dogajajo v njej. Postal je nezmožen za vsako samostojno duševno delo. Kot dijak je bil spisal in obelodanil več že precej dobrih pesem in črtic, a zdaj bi več ne mogel sestaviti niti dobre šolske naloge za osnovno šolo. Tudi njegov nos vedno bolj očitno kaže in naznanja v svet, da mu je lastnik neozdravljivo obolel na alkoholnem zastrupljenju.

Sedaj trta na Liscu več ne raste in ne rodi kakor nekdej; posebno v vinogradih v spodnjih vrstah pri gozdih je v zadnjih letih popolnoma opešala in se posušila. Dandanašnji se tam razprostirajo pašniki in senožeti, hrami in zidanice pa so se večinoma podrle in izginile z zemeljskega površja, ker jih gospodarji niso popravljali. Tudi vinograd mojega brata leži v spodnji vrsti in ga je zadela tista usoda kakor njegove sosedje. V zgornjih vrstah je zemlja bolj rodovitna; tam nekateri vinogradniki nadomeščajo domačo trto z ameriško. Toda tudi ta se kmalu naveliča naše zemlje in našega solnca ter začne hirati. Zato je tudi v zgornjih vrstah opuščenih mnogo vinogradov, a številni lastniki so jih prodali, ker se jim ni zdelo vredno truda in stroškov za obnovev z ameriško trto.

Hlapci in deklet, delavci in delavke se družijo v zakone in večinoma ti pokupijo opuščene vinograde v zgornjih vrstah, jih nasade s krompirjem, koruzo in fižolom, zidanice pa prezidajo v pripravna stanovanja. Tako se vinogradi počasi umičejo novi dolenjski naselbini. Bog jo blagoslovi!

Vkljub tem neugodnim dejstvom za vinsko trto ne zmanjka vina v naših krajih na Dolenjskem in drugod. Ako nočejo več roditi domače gorice, vino dovažajo od drugod. Ker pa vem, da tudi tuje vino kakor domače s svojim alkoholnim strupom provzroča povsod med

našim narodom le nove nesreče in sramoto, sem si že večkrat želel, naj bi se trta povsod posušila, naj bi po goricah namesto nje sadili krompir, sočivje in druge užitne sadeže, ali pa da bi začeli tudi pri nas napravljati vino brez strupenega alkohola, kakor to delajo že v mnogih drugih naprednejših državah.

Dr. F. ZBAŠNIK:

Prijatelja.

Gregec in Francek sta bila velika prijatelja. No, bila sta soseda in potemtakem ni bilo čudno, da sta bila vedno skupaj. Odkar sta brez tuje pomoči kobacala po zemlji, skoro ni bilo videti enega brez drugega. Ali je bil Francek pri Gregčevih ali Gregec pri Franckovih. Ločila sta se samo takrat, kadar so enega ali drugega poklicali k jedi, in pa zvečer seveda, ko je bilo treba iti spat. Komaj pa sta zjutraj oči odprla, sta se že ozirala eden po drugem. Ker še nista bila zadosti stara za šolo, sta se po cele dneve skupaj igrala. Pač se je dostikrat zgodilo, da sta se kaj sporekla. Časih se je morda celo zgodilo, da sta se malo sprijela ali da je eden drugega v svojem srdu oplazil s svojo majhno ročico preko glave, toda večjih posledic to ni imelo nikoli. Nekaj časa sta se po takih dogodkih grdo držala drug na drugega, pa je bilo kmalu zopet dobro. Več kot četrt ure ni nikdar trajalo sovraštvo med njima.

Nekega zimskega dne je pritekkel Gregec bos preko snega k Franckovim. Res ni imel daleč, a sneg je sneg!

»Otrok božji, ali te nič ne zebe, ko si bos?« se začudi Francova mati. Gregec pa se moško odreže: »Kaj bi me zeblo! Saj imam kožuh!«

»I saj res! Glej, glej, nisem precej opazila! Kje si ga pa dobil?«

»Naredili so mi ga iz očetovega, ki je bil star in strgan!«

»A tako! No, zate bo pa še dober, šel! Zdaj razumem tudi: če imaš kožuh preko pleč, te seveda tudi v noge ne more zebsti! O ti